

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 95/05-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. júna 2005 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti M. P., s. r. o., so sídlom N., zastúpeného konateľom Ing. M. P., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 244/2004 zo 16. februára 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti M. P., s. r. o., so sídlom N., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. mája 2005 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti M. P., s. r. o., so sídlom N. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpeného konateľom Ing. M. P., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 244/2004 zo 16. februára 2005 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

Zo sťažnosti vyplynulo, že:

«(...) 1) Dňa 12. 11. 2004 sťažovateľ: M. P., s. r. o., sídlo: N., Ing. M. P., konateľ, v pracovnoprávnom spore žalobcu: I. Š., bydlisko: N., so žalovaným ako sťažovateľ,

o zaplataenie 13.474,- Sk, sp. zn. 13 C 64/01, podal na Okresný súd Nové Zámky dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre zo dňa 17. 12. 2003, č. k. 13 C 64/01-213 (7 Co 203/2004-213), ktorým na odvolanie žalovaného/sťažovateľa zo dňa 4. 8. 2004 rozhodol tak, že dovolacie konanie zastavil. Žalovaný/sťažovateľ k dovolaniu priložil poverenie zo dňa 12. 11. 2004, ktorým svoju zamestnankyňu Bc. ě. P. poveril, aby za spoločnosť konala v predmetnom spore s tým, že toto poverenie sa vzťahuje na celé konanie o dovolaní zo dňa 12. 11. 2004. (...).

2) Dňa 24. 11. 2004 bola žalovanému/sťažovateľovi doručená výzva Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 16. 11. 2004, sp. zn. 13 C 64/01, ktorým žalovaného vyzval, aby v lehote 10 dní predložil súdu doklad potvrdzujúci splnenie podmienky stanovenej v § 241 ods. 1 veta druhá O. s. p. (...).

3) Dňa 16. 3. 2005 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 2. 2005, sp. zn. 13 C 64/01 (1 Cdo 244/2004), ktorým v predmetnom spore na dovolanie žalovaného/sťažovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. 8. 2004 sp. zn. 7 Co 203/2004 rozhodol tak, že dovolacie konanie zastavil, a to najmä z týchto dôvodov:

a) Dosiahnutie prvého stupňa vysokoškolského vzdelania (§ 52 a § 110 ods. 1 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách) pre absolventov bakalárskeho štúdia nemožno považovať za právnické vzdelanie v zmysle ustanovenia § 241 ods. 1 O. s. p. Požiadavke citovaného zákonného ustanovenia zodpovedá dosiahnutie druhého stupňa vysokoškolského vzdelania v študijnom odbore právo (§ 53 a § 110 ods. 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách), a to predovšetkým na charakter mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania a predpoklady vysokoškolského vzdelania stanovené pre výkon povolania advokáta ako zákonom určeného právneho zástupcu pre účely dovolacieho konania.

b) Dovolací súd ... dospel k záveru, že žalovaný v danej veci nepochybne mal vedomosť o tom, akú vadu v súvislosti s podaným dovolaním prvostupňový súd vytýka a akým spôsobom túto vadu mal odstrániť. Uvedený záver si dovolací súd osvojil na základe inej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. vo veciach sp. zn. 1 Cdo 237/2004, 1 Cdo 90/03). (...)

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 2. 2005, sp. zn.

13 C 64/01 (1 Cdo 244/2004), bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) tým, že dovolanie žalobcu ako sťažovateľa odmietol, a to z týchto dôvodov:

(...) Najvyšší súd Slovenskej republiky odôvodnil svoje uznesenie tým, že dosiahnutie prvého stupňa vysokoškolského vzdelania (§ 52 a § 110 ods. 1 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách) pre absolventov bakalárskeho štúdia nemožno považovať za právnické vzdelanie v zmysle ustanovenia § 241 ods. 1 O. s. p. Súd pritom opomenul uviesť, aký právny predpis použil, ako ho aplikoval a akou úvahou sa pritom riadil. Podľa § 241 ods. 1 O. s. p. sa vyžaduje „právnické vzdelanie“, pričom nikde nie je upresnené, že sa pod tým rozumie právnické vzdelanie druhého stupňa podľa § 53 ods. 1 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Uvedený právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nemá oporu v zákone. Najvyšší súd Slovenskej republiky tu konal nie v medziach zákona a zároveň uložil povinnosť na základe výkladu zákona a nie na základe zákona, čo je v rozpore s § 241 ods. 1 O. s. p. ako aj s čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

(...) Najvyšší súd Slovenskej republiky následne vyslovuje názor, že požiadavke citovaného zákonného ustanovenia zodpovedá dosiahnutie druhého stupňa vysokoškolského vzdelania v študijnom odbore právo (§ 53 a § 110 ods. 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách), a to predovšetkým na charakter mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania a predpoklady vysokoškolského vzdelania stanovené pre výkon povolania advokáta ako zákonom určeného právneho zástupcu pre účely dovolacieho konania. Okrem vyššie uvedených vád týkajúcich sa prvého a druhého stupňa vysokoškolského vzdelania najvyšší súd tu opäť vôbec neoznačuje zákonné ustanovenie, z ktorého vychádzal pri vyslovení názoru, že právnické vzdelanie zamestnanca pre účely § 241 ods. 1 O. s. p. musí mať rovnakú kvalitu (obsah) ako právnické vzdelanie advokáta. Žiadne zákonné ustanovenie neposkytuje právny podklad na použitie analógie s právnickým vzdelaním advokáta na stanovenie obsahu právnického vzdelania zamestnanca, ktorý v dovolacom konaní koná za účastníka. Opakujem, že v súlade s čl. 13 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky povinnosti (akou je v tomto prípade povinnosť na strane zamestnanca dovolateľa disponovať právnickým vzdelaním určitej kvality) povinnosť možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd, a nie na

základe výkladu zákona akoukoľvek metódou. Aj tento názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je preto v rozpore s § 241 ods. 1 O. s. p. a čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

(...) Žiadny právny predpis neustanovuje, že pod právnickým vzdelaním pre účely § 241 ods. 1 O. s. p. sa rozumie iba právnické vzdelanie magisterského typu (vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa). Naopak, podľa § 52 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách sa pod právnickým vzdelaním rozumie aj vzdelanie získané v bakalárskom študijnom programe, ktoré končí obhajobou záverečnej práce a štátnou záverečnou skúškou. Tento výklad je v súlade aj s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý vo svojom uznesení z 22. marca 1995, sp. zn. 4 Cdo 27/95 (publikované v zbierke rozhodnutí pod č. 56/1995) vyslovil, že pod pojmom právnické vzdelanie treba rozumieť vysokoškolské vzdelanie nadobudnuté spôsobom upraveným v § 18 až 21 zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách ukončené vykonaním štátnej skúšky, prípadne obhajobou diplomovej práce (§ 19 citovaného zákona), resp. rovnaké vzdelanie podľa skorších predpisov. Niet žiadneho dôvodu, aby sa toto rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nemohlo použiť za účelom zjednocovania rozhodovacej činnosti súdov aj v prípade, keď aplikujú nový zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Poverená zamestnankyňa dovolateľa vyššie uvedené kritériá na právnické vzdelanie splňa, lebo vykonala štátnu skúšku a obhájila záverečnú prácu. Okrem toho podľa najvyšším súdom citovaného § 21 ods. 1 zák. č. 172/1990 Zb. vysoké školy môžu uskutočňovať obsahovo ucelenú časť vysokoškolského štúdia, po ukončení ktorej vydávajú vysvedčenie, prípadne priznávajú titul „bakalár“ (v skratke „Bc.“). Podľa znenia tohto zákonného ustanovenia sa bakalárske štúdium (dnes vykonávané podľa zák. č. 131/2002 Z. z.) výslovne považuje za právnické vzdelanie.

(...) Trojročné bakalárske štúdium je dokonca obsahom uznávania kvalifikácií v rámci Európskej únie, o čom svedčí napr. všeobecná úprava uznávania kvalifikácie v rámci sekundárneho práva EÚ, konkrétne v smernici č. 89/48/EHS z 21. decembra 1988 o všeobecnom systéme uznávania vysokoškolských diplomov udeľovaných po ukončení minimálne trojročného odborného vzdelávania a prípravy a stanovuje všeobecné kritériá pre uznávanie diplomov po skončení aspoň trojročného vysokoškolského vzdelávania v znení neskorších smerníc. Na základe uvedeného preto bakalárske štúdium treba považovať za právnické vzdelanie pre účely § 241 ods. 1 O. s. p.

(...) Okresný súd Nové Zámky svojou výzvou zo dňa 16. 11. 2004, sp. zn. 13 C 64/01, vyzval žalovaného/sťažovateľa, aby v lehote 10 dní predložil doklad potvrdzujúci splnenie podmienky stanovenej v § 241 ods. 1 veta druhá O. s. p. Táto výzva nemala formu uznesenia, čo je v rozpore s § 43 ods. 1 O. s. p. Platí preto, že sťažovateľ nebol vyzvaný procesne relevantným spôsobom na odstránenie neúplnosti podania postupom podľa § 43 ods. 1 O. s. p. Sťažovateľ ďalej v označenej výzve nebol poučený o tom, že ak dovolanie v stanovenej lehote nedoplní a pre uvedený nedostatok nemožno v konaní pokračovať, súd dovolanie odmietne (§ 43 ods. 2 O. s. p.), čo je v rozpore s § 5 ods. 1 O. s. p.

(...) S poukazom na vyššie uvedené nie je prípustný názor Najvyššieho súdu o tom, že účastník konania aj bez perfektnej výzvy súdu mal z iných konaní, kde je účastníkom, vedomosť o tom, čo mu prvostupňový súd vytyka a akým spôsobom mal túto vadu odstrániť. Povinnosť súdu riadne vyzvať účastníka konania postupom podľa § 43 ods. 1 O. s. p. a poučiť ho o nepriaznivých následkoch spojených s nesplnením výzvy sa vzťahuje na každé jednotlivé súdne konanie. Žiadne zákonné ustanovenie nezbavuje súd tejto povinnosti v prípade, že účastník konania o povinnosti doplniť svoje podanie a o následkoch nedoplnenia vie z iných konaní, kde je účastníkom. Pokus o exkulpáciu prvostupňového súdu takýmto spôsobom je absolútne neprípustné a je v rozpore so zásadou spravodlivého súdneho konania podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Príťažujúcou okolnosťou pri tomto nezákonnom postupe súdu je to, že namietaný právny názor pochádza od dovolacieho súdu – toho súdu, ktorý je povolaný chrániť zákonnosť postupu súdov nižších inšancií namiesto toho, aby všemožne vymýšľal spôsob, ako takýto nezákonný procesný postup súdu prvého stupňa ospravedlniť. Vyššie namietaný právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky možno prirovnať školákovi, ktorý vysvetľuje svoje vysvedčenie.

(...) Podľa čl. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky Slovenská republika je demokratický a právny štát. K pojmovým znakom právneho štátu patrí princíp právnej istoty. Základným atribútom právnej istoty je istota fyzických a právnických osôb, že vo vzťahu k nim sa bude postupovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a platnými zákonmi. To znamená, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovení zákon. Požiadavka na právnické vzdelanie magisterského typu (druhého stupňa) v dovolacom konaní je preto v rozpore s atribútmi právneho štátu. (...)

Priznania finančného zadosťučinenia vo výške 10.000,- Sk sa domáham z tohto dôvodu, že uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 2. 2005, sp. zn. 13 C 64/01 (1 Cdo 244/2004)

a) bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

b) jeho uznesenie je hrubým porušením základných zásad ochrany zákonnosti a ústavnosti občianskeho súdneho konania a je pohrdaním právom sťažovateľa na súdnu ochranu v medziach, ktoré ustanovuje zákon. (...)

Na základe uvedeného navrhujem, aby v súlade s § 49 a nasl. zák. č. 38/1993 Z. z. (...) Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosti (...) vyhovel a takto rozhodol:

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 2. 2005, sp. zn. 13 C 64/01 (1 Cdo 244/2004), bolo porušené právo sťažovateľa na spravodlivú súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- Sk.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 244/2004 zo 16. februára 2005.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Sťažovateľ v podstate namietal, že najvyšší súd vo svojom uznesení sp. zn. 1 Cdo 244/2004 zo 16. februára 2005: „*vôbec neoznačuje zákonné ustanovenie, z ktorého vychádzal pri vyslovení názoru, že právnické vzdelanie zamestnanca pre účely § 241 ods. 1 O. s. p. musí mať rovnakú kvalitu (obsah) ako právnické vzdelanie advokáta. Žiadne zákonné ustanovenie neposkytuje právny podklad na použitie analógie s právnickým vzdelaním advokáta na stanovenie obsahu právnického vzdelania zamestnanca, ktorý v dovolacom konaní koná za účastníka.*“

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že:

«*V zmysle ustanovenia § 241 ods. 1, veta druhá, O. s. p. musí byť dovolateľ zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo je zamestnanec (člen), ktorý za neho koná. Napriek tomu, že žalovaný ako dovolateľ takéhoto zástupcu potrebuje, a že ide o zákonnú podmienku dovolacieho konania, ktorej nesplnenie bráni prejednaníu jeho dovolania, nepoveril v súdom určenej lehote a ani doposiaľ svojim zastupovaním žiadneho kvalifikovaného zástupcu. Za takú nemožno považovať zamestnankyňu žalovaného Bc. É. P., ktorú žalovaný splnomocnil na zastupovanie pre účely dovolacieho konania. Dosiahnutie prvého stupňa vysokoškolského vzdelania (§ 52 a § 110 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách) pre absolventov bakalárskeho štúdia nemožno považovať za právnické vzdelanie v zmysle ustanovenia § 241 ods. 1 O. s. p. Požiadavke citovaného zákonného ustanovenia zodpovedá dosiahnutie druhého stupňa vysokoškolského vzdelania v študijnom odbore právo (§ 53 a § 110 ods. 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách), a to predovšetkým vzhľadom na charakter mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania a predpoklady vysokoškolského vzdelania stanovené pre výkon povolania advokáta, ako zákonom určeného právneho zástupcu pre účely dovolacieho konania.*

Dovolací súd sa v súvislosti so skúmaním zákonnej požiadavky na právne zastúpenie žalovaného v dovolacom konaní zaoberal tiež otázkou, či výzva súdu zo 16. 11. 2004 obsahujúca bez ďalšieho poukaz na znenie zákona („aby ste v lehote 10 dní predložil doklad potvrdzujúci splnenie podmienky stanovenej v § 241 ods. 1 veta druhá O. s. p.“) spĺňala kritériá vhodného opatrenia súdu podľa § 104 ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že žalovaný v danej veci nepochybne mal vedomosť o tom, akú vadu v súvislosti s podaným

dovolaním prvostupňový súd vytyka a akým spôsobom túto vadu mal odstrániť. Uvedený záver si dovolací súd osvojil na základe inej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. vo veciach sp. zn. 1 Cdo 237/2004, 1 Cdo 90/03), v ktorých veciach žalovaný ako účastník konania nebol v dovolaní úspešný práve z dôvodu, že ním splnomocnená zástupkyňa pre účely dovolacieho konania, zamestnankyňa Bc. É. P. (podobne ako v danej veci) nespĺňala kritériá zamestnanca s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 veta druhá O. s. p.). Žalovaný ani v iných (vyššie uvedených) veciach neodstránil súdom vytykanú vadu právneho zastupovania v dovolacom konaní, resp. zotrval na chybnom názore, že vysokoškolské vzdelanie pre absolventov bakalárskeho štúdia na právnickej fakulte možno považovať za právnické vzdelanie v zmysle ustanovenia § 241 ods. 1 O. s. p.»

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2005